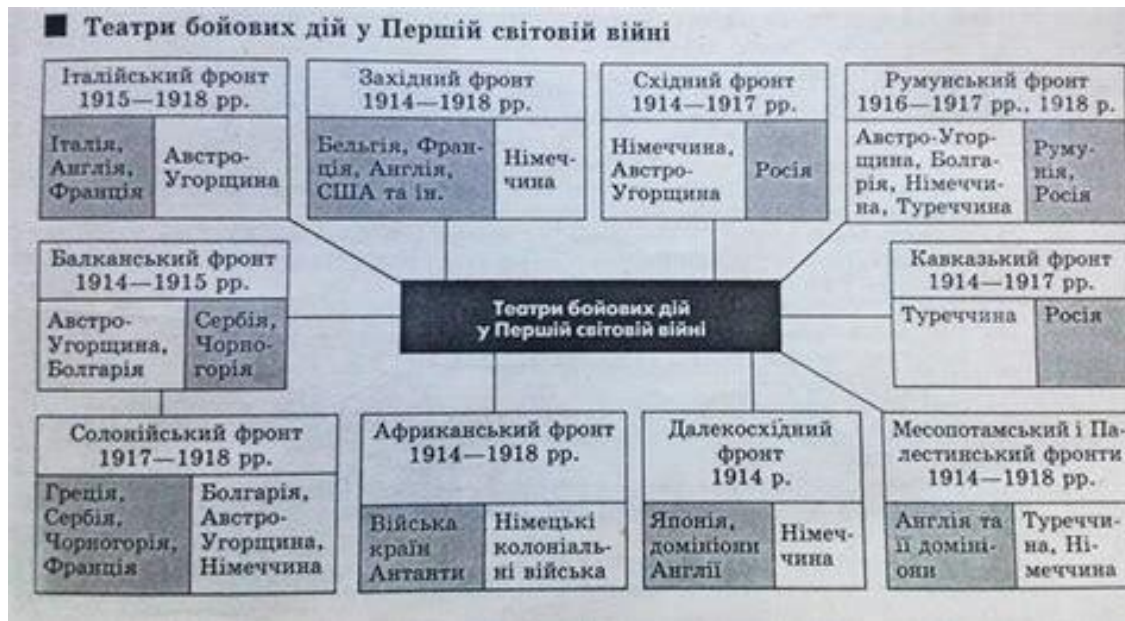

Фронти війни та характеристика основних воєнних кампаній. Людина на фронті й у тилу

План уроку:

1. Основні фронти Першої світової війни (записати назви в зошит)

2. Бойові дії 1914-1915 рр.

3. Події 1916-1918 років

4. Робота з поняттями

План Шліффена — це генеральний план ведення війни Німеччиною, розроблений начальником німецького Генерального штаба Альфредом фон Шліффеном 1905 р., що передбачав ведення «блискавичної війни» (бліцкригу) проти Франції, а згодом і розгрому Росії. Зазнав провалу після битви на Марні (вересень 1914 р.)

Бліцкриг (у перекладі «блискавична війна») — це теорія ведення швидкої війни, розрахованої на капітуляцію противника в найкоротші строки.

Початок війни

Росія у відповідь на оголошення війни Сербії розпочала 31 липня загальну мобілізацію. Тим часом німецький уряд ще 29 липня попередив, що подальші мобілізаційні дії російської армії приведуть до мобілізації в Німеччині. Уже **1 серпня 1914 р. Німеччина оголосила війну Росії. 3 серпня 1914 р.** німецький посол у Парижі передав французькому уряду ноту з оголошенням війни. **4 серпня Велика Британія**, у зв'язку із порушенням нейтралітету Бельгії, оголосила їй віну. **6 серпня 1914 р. Австро-Угорщина** оголосила війну Росії, а

через декілька днів вона опинилась у стані війни проти всіх держав з якими воювала Німеччина. Італія не вступила у війну 1914 р. Ця країна проголосила нейтралітет. Лише у 1915 р., завдяки територіальним обіцянкам Антанти, Італія взяла участь у війні на її стороні.

Бойові дії 1914 р.

2 серпня 1914 р. Німеччина ввела в дію **«план Шліффена» (1905 р.)**. Її війська вторглися в Бельгію і увійшли в Північну Францію. Наприкінці серпня вони опинились за 25 миль від Парижа. Французький президент і уряд 2 вересня залишили столицю і вирушили до Бордо. Протягом **5–12 вересня 1914 р. на р. Марна тривала перша битва на Західному** театрі воєнних дій. Французькому генералу Жозеффу вдалося розвинути контрнаступ і змусити відступити німців до річки Єна. Німецький план «блискавичної війни» (план «Шліффена») зазнав невдачі. Після цього на Західному фронті розпочалася позиційна війна.

Тим часом на Східному фронті в середині серпня 1-а і 2-а російські армії на чолі з генералами П. Ранненкампом і О. Самсоновим вторглися у Східну Пруссію. Але німецькі війська на чолі з генералами Гінденбургом і Людендорфом в битві під Танненбергом розбили росіян, які в середині вересня залишили Східну Пруссію. В той же час протягом **5 серпня по 13 вересня 1914 р. тривала битва в Галичині**. 8-а російська армія генерала О. Брусилова атакувала німецькі та австрійські війська і змусила їх відступити. Росіяни увійшли до Львова та оволоділи Галичиною.

На Балканському фронті велася війна між Австро-Угорщиною та Сербією і Чорногорією. Завдяки партизанським методам серби та чорногорці до осені 1915 р. самостійно захищали свої території. **1 листопада 1914 р.** у війні на боці Німеччини вступила **Туреччина**. Після цього виник Кавказький фронт. Ще **30 жовтня 1914 р.** німецько-турецький флот розпочав обстріл портів Севастополя, Феодосії, Новоросійська. **2 листопада 1914 р.** російська кавказька армія перетнула кордон і вирушила в глиб турецької території. **З 22 грудня 1914 р. по 7 січня 1915 р. на Кавказькому фронті тривала Сарикамиська операція**. Турки прагнули розгромити російську армію, але **3 січня** росіяни перейшли в наступ і 3-тя турецька армія була повністю знищена.

Військові дії 1915 р.

22 квітня 1915 р. під бельгійським містом **Іпр німецьке командування вперше використало проти англійців отруйні гази (хлор)**. Протягом **2 травня по 22 червня 1915 р. тривала Горліцька операція**. Німецькі війська пішовши у наступ прорвали фронт на 50 км і змусили російську армію відступити. В липні 1915 р. німецькі війська також почали наступ на Варшаву, в серпні – на Ковно, у вересні

– на Вільнюс. Російська армія була змушена залишити Польщу, Галичину, Буковину, Волинь, Литву й Курляндію. Лише наприкінці вересня наступ німецьких військ вдалося зупинити. У **1915 р. у війну вступила Болгарія** на боці Німеччини та Італія на боці Антанти. У **жовтні 1915 р.** на Балканах війська німецького блоку здолали Сербію і взяли Белград.

Основні битви 1916 р.

З 21 лютого по 18 грудня 1916 р. тривала битва під Верденом, яка увійшла в історію під назвою **«верденська м'ясорубка»**. Німці розгорнули 1204 гармати, 202 міномети, 160 бойових літаків, 14 аеростатів. Оборону тримали 11 французьких дивізій з 632 гарматами. Об'єктом німецького наступу став Верденський виступ, що прикривав шлях до Парижа. Битва не принесла перемогу жодній стороні, але все ж французам вдалося витримати наступ. Втрати з обох боків сягнули 1 млн. осіб. Тим часом на Східному фронті з **4 червня по 13 серпня 1916 р. велася наступальна операція російської армії на чолі з генералом О. Брусиловим**. Росіянам вдалося прорвати лінію оборони австрійських і німецьких військ. Було визволено частину Галичини, Волині та Буковину. Успіхи союзників спонукали Румунію вступити у війну на боці Антанти. **27 серпня 1916 р. румунський уряд оголосив війну Центральним державам**. Проте, незабаром її армію було розгромлено, о столицю Бухарест окупували австро-німецькі війська. **1 липня 1916 р. англо-французькі з'єднання почали наступ на р. Соммі**. Битва тривала по **18 листопада 1916 р.** і завершилася програшем німецьких військ. Саме у цій битві, у вересні, англійці **вперше в історії використали танки**, що справило величезний ефект на ворогів.

Підводна війна

Ще в 1914 р. англійці встановили морську блокаду Німеччині, використовуючи великі крейсери. Німеччина ж почала використовувати підводні човни та топити ворожі кораблі. У 1915 р. німці розгорнули підводну блокаду Британії. 18 лютого 1915 р. німецьке командування офіційно оголосило, що води, які омивають Англію та Ірландію, вважаються воєнною зоною, тому будь-яке судно, зустрінуте в цих водах, підлягатиме знищенню. **7 травня 1915 р. німецький підводний човен «ТІ-20» потопив британський трансатлантичний лайнер «Лузітанія»**, що йшов із США до Англії. На його борту було 1959 пасажирів, з них загинуло 1198. 31 травня – 1 червня 1916 р. тривала Ютландська морська битва, в якій німецький флот зазнав поразки. Тому, щоб перемогти англійців, **1 лютого 1917 р.** німецьке командування розпочало **необмежену підводну війну**.

Події 1917–1918 рр.

Вихід Росії з війни. У березні 1917 р. в Росії розпочалася революція, внаслідок якої царя Миколу II було позбавлено престолу, а в країні встановлено республіканський лад. Владу в країні здійснював Тимчасовий уряд. Але в **жовтні 1917 р. був здійснений більшовицький переворот**, влада Тимчасового уряду була повалена. Більшовики оголосили «мир без анексій і контрибуцій», що зумовило **вихід Росії з війни. 3 березня 1918 р. у м. Бресті-Литовському більшовицька Росія уклала мир з Німеччиною та її союзниками.** Згідно з умовами миру німці отримували 1 млн. кв. км. Території колишньої Російської імперії, на якій проживало 62 млн. осіб. Тепер усі свої сили Німеччина зосередила на Західному фронті.

Вступ США у війну. 3 лютого 1917 р. уряд **США** розриває дипломатичні відносини з Німеччиною, а **6 квітня 1917 р. оголошує їй війну.** Приводом до вступу США у війну стала необмежена підводна війна, яку вело німецьке командування проти нейтральних, у тому числі й американських, цивільних суден. Але справжніми причинами вступу у США у війну були: величезні прибутки, які американці отримували від надання матеріальної допомоги країнам Антанти; прагнення послабити Німеччину, яка у разі перемоги могла б перетворитися на сильного конкурента; третя причина, це те, що сама громадськість підштовхувала країну до війни, у зв'язку «необмеженою» підводною війною, внаслідок якої загинуло багато мирних людей.

Воєнні дії 1917–1918 рр.

16 квітня 1917 р. війська Антанти підготували **наступ у районі м. Арраса** (Зх. фронт). Але англійці та французи потрапили на мінні поля та під артилерійський обстріл, близько 280 тис. осіб було вбито. Загалом військові дії союзників на Західному фронті були безуспішними. Лише на близькому Сході Антанта отримала певні здобутки. Союзні війська зайняли Багдад, а **в грудні 1917 р. – Єрусалим**, поклавши край пануванню тут турків. Крім того були вигнані німецькі армії з колоній Східної Африки. **18 березня 1918 р. розпочався німецький наступ**, німці розбили дві англійські армії, захопили 80 тис. полонених, але захопити Ам'єн їм не вдалося. **27 травня 1918 р. німецькі війська прорвали французьку оборону на р. Єна і вдруге вийшли на р. Марна.** В той час головнокомандувачем усіх союзних військ на Західному фронті було призначено **маршала Фоша. 8 серпня 1918 р. союзні війська Антанти почали наступ в районі Арраса** і, прорвавши фронт, у продовж дня розгромили 16 ворожих дивізій. Цей день Е. Людендорф назвав **«чорним днем в історії німецької армії»**. У вересні війська Антанти перейшли в наступ по всьому фронті. **29 вересня 1918 р.** П. Гінденбург і Е. Людендорф поставили перед кайзером вимогу негайно укласти перемир'я. Німецький уряд очолив Макс Баденський, який звернувся до американського президента Вудро Вільсона з

пропозицією про перемир'я. Поки тривали переговори, **28 вересня 1918 р. з війни вийшла Болгарія**, яка запросила миру. **30 жовтня 1918 р. було укладено перемир'я з Туреччиною, а 3 листопада – мир з Австро-Угорщиною**. Після капітуляції всіх союзників становище в Німеччині стало безнадійним. **3 листопада 1918 р.** в країні вибухнула революція. **Вільгельм II зрікся престолу. 11 листопада 1918 р. в Комп'єнському лісі було підписано перемир'я, яке завершило Першу світову війну 1914–1918 рр.** Воно передбачало припинення воєнних дій, евакуацію німецької армії протягом 14 днів з окупованих нею територій у Франції, Бельгії та Люксембургу, звільнення Ельзасу і Лотарингії. Війська Антанти займали лівий берег Рейну, а на правому березі встановлювалася демілітаризована зона. Німеччина повинна була видати Антанті велику кількість озброєння та військової техніки.

Події: битва на р. Марна, битва в Галичині., використання німцями отруйних газів біля міста Іпр., битва під Верденом («верденська м'ясорубка»), битва на р. Соммі, вихід з війни Росії, вступ у війну США.

Дата	Подія	Наслідки

Висновок: Ваше відношення до основних бойових дій Першої світової війни